

ZHODNOTENIE PODPORY ENVIRONMENTÁLNYCH PROJEKTOV SKRÁTENÉHO PROGRAMOVACIEHO OBDOBIA V KRAJOCH SR

PETER ADAMIŠIN - RASTISLAV KOTULIČ

ANALYSIS OF ENVIRONMENTAL PROJECTS SUPPORT SHORTENED PROGRAMMING PERIOD IN REGIONS OF SLOVAK REPUBLIC

ABSTRAKT

Skrátené programovacie obdobie predstavuje druhé obdobie, v rámci ktorého bola možnosť čerpať finančné zdroje Európskej únie na realizovanie projektov. Osobitnú kategóriu predstavovali environmentálne projekty. V príspevku analyzujeme jednotlivými krajinami získané environmentálne projekty i objem finančných zdrojov na tieto projekty. Poukazujeme na podobnosť krajov podľa vybraných parametrov

Kľúčové slová: environmentálny projekt, skrátené programovacie obdobie, financovanie projektov

ABSTRACT

The shortened programming period is a second period, within was the opportunity to draw financial resources from European Union for the realization of projects. The special category presented environmental projects. In this paper we analyze the environmental projects, their number and volume of financial sources, which acquired the particular regions of Slovak republic. We point out the similarity of the regions by selected parameters.

Key words: environmental project, shortened programming period, project financing

ÚVOD

Skrátené programovacie obdobie ohraničené rokmi 2004 – 2006 môžeme vnímať ako prvé obdobie štandardnej participácie Slovenska na finančných možnostiach, ktoré boli dané i ostatným krajinám EÚ [4]. Zmyslom finančnej podpory projektov bolo a v nasledujúcom období i zostalo znižovať existujúce disparity regiónov únie [1]. Oblasťou s výraznými disparitami v podmienkach Slovenska je aj životné prostredie [3]. Časť podpory projektov bola smerovaná aj na podporu ochrany a tvorby životného prostredia prostredníctvom širokej škály rôznorodých environmentálnych projektov [2].

MATERIÁL A METÓDY

Materiál pre realizáciu analýz tvorili údaje o podporených projektoch podľa jednotlivých operačných programov skráteného programovacieho obdobia. Údaje sme získavali z oficiálnych, verejne dostupných miest. Vzhľadom k absencii sumárnych štatistík o podporených environmentálnych projektoch, sumarizácie sme získavali postupnou analýzou všetkých podporených projektov. Z celkového počtu environmentálnych projektov sme vylúčili tie, ktoré mali výrazne nadregionálny

RUSKO, M. – BALOG, K. [Eds.] 2007:
Manažérstvo životného prostredia 2007 ▼▲▼ Management of Environment '2007
zo VII. konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5. - 6. 1. 2007 v Jaslovských Bohuniciach
Proceedings of the International Conference, Jaslovské Bohunice, 5-6 January 2007
Žilina: Strix et VeV. Prvé vydanie. ISBN 978-80-89281-18-3.

charakter, resp. im ich charakter nedovolil jednoznačné priradenie k príslušnému kraju SR (regiónu). Zostávajúcu skupinu projektov sme následne rozdelili podľa krajov, v ktorých sa príslušné projekty realizovali, čím sme získali nielen celkový počet podporených projektov v danom kraji, ale aj celkový objem získaných nenávratných finančných prostriedkov na podporu takýchto environmentálnych projektov.

S využitím štatistického softvéru SPSS sme zisťovali podobnosť krajov pri úspešnosti získavania projektov podľa súboru kritérií.

VÝSLEDKY

Finančná podpora zo štrukturálnych fondov v skrátenom programovacom období rokov 2004 – 2006 bola realizovaná na základe operačných programov, ako programových dokumentov pre čerpanie podpory. Operačnými programami (OP) boli OP Základná infraštruktúra, Sektorový OP (SOP) Priemysel a služby, SOP Ľudské zdroje, SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, ku ktorým môžeme priradiť aj Plán rozvoja vidieka. Ďalšie programové dokumenty, prostredníctvom ktorých dochádzalo k čerpaniu finančnej pomoci nemali celoštátny charakter, príp. netýkali sa podpory environmentálnych projektov podľa nami definovaných kritérií, neboli teda súčasťou analýz. V analyzovaných OP však bola sústredená prevažná väčšina finančných zdrojov určená na podporu projektov.

OP Základná infraštruktúra podporoval environmentálne projekty predovšetkým v prioritě Environmentálna infraštruktúra, kde zahŕňal nasledovné opatrenia: Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu a racionálne využívanie vôd, Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia, Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva, Ochrana, zlepšenie a regenerácia prírodného prostredia.

Tabuľka 1: Environmentálne projekty podľa OP ZI

Kraj	Počet projektov	Výška pridelených zdrojov v tis. Sk	Priemerná výška grantu na projekt v tis. Sk
Bratislavský	0	0	0
Banskobystrický	29	1173460	40464
Košický	15	784147	52276
Nitriansky	33	778926	23604
Prešovský	25	1024879	40995
Trenčiansky	13	334463	25728
Trnavský	22	778861	35403
Žilinský	14	215586	15399
Spolu/Priemer	151	5090322	33711

Zdroj: vlastný výskum, vlastný výpočet

Bratislavský kraj bol vzhľadom k dosahovaným ekonomickým výsledkom vylúčený z možnosti získania nenávratných finančných zdrojov podľa schémy OP ZI.

V SOP Priemysel a služby bolo environmentálnym opatrením pozitívne pôsobiacim na zlepšenie stavu životného prostredia aj v zaťažených oblastiach opatrenie Podpora úspor energie a využitia obnoviteľných zdrojov energie.

Tabuľka 2: Environmentálne projekty podľa SOP PaS

Kraj	Počet projektov	Výška pridelených zdrojov v tis. Sk	Priemerná výška grantu na projekt v tis. Sk
Bratislavský	0	0	0
Banskobystrický	6	168443	28074
Košický	6	34005	5667
Nitriansky	6	138384	23064
Prešovský	7	124341	17763
Trenčiansky	7	73316	10474
Trnavský	0	0	0
Žilinský	12	222220	18518
Spolu/Priemer	44	760709	17289

Zdroj: vlastný výskum, vlastný výpočet

Subjekty Bratislavského kraja, podobne ako pri predchádzajúcej schéme, boli vylúčené spomedzi oprávnených žiadateľov o získanie finančnej výpomoci.

Financovanie opatrení Plánu rozvoja vidieka aj SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka prebiehalo z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu. Prostredníctvom Plánu rozvoja vidieka boli na realizáciu navrhnuté opatrenia, ktoré majú horizontálny charakter (t.j. pre celé územie Slovenska) a v životnom prostredí nimi boli: agroenvironmentálna podpora, zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy, podpora na splnenie noriem Spoločenstva a neziskové investície do lesného hospodárstva.

Tabuľka 3: Environmentálne projekty podľa PRV

	Počet projektov	Výška pridelených zdrojov v tis. Sk	Priemerná výška grantu na projekt v tis. Sk
Bratislavský	16	191566	11973
Banskobystrický	195	2033260	10427
Košický	139	1563478	11248
Nitriansky	53	307948	5810
Prešovský	217	2712917	12502
Trenčiansky	107	888921	8308
Trnavský	78	786236	10080
Žilinský	107	1318448	12322
Spolu/Priemer	912	9802775	10749

Zdroj: www.apa.sk, vlastný výskum, vlastný výpočet

SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka v žiadnom z opatrení nepodporoval výlučne environmentálne projekty (na rozdiel od Plánu rozvoja vidieka). Nie je preto možné, s prihliadnutím na vyššie uvádzané východiská, sumarizovať podporené environmentálne projekty podľa jednotlivých krajov jednoduchou sumarizáciou údajov environmentálnych opatrení. Celkovo program v opatrení Investície do poľnohospodárskych podnikov podporil 17 environmentálnych projektov, opatrenie Lesy neziskové podporilo 58 projektov, opatrením Akvakultúra sa podporili 3 projekty. Na podporu uvedených environmentálnych projektov bolo z verejných zdrojov vynaložených viac ako 385 mil. Sk.

Tabuľka 4: Environmentálne projekty financované podľa SOP PaRV

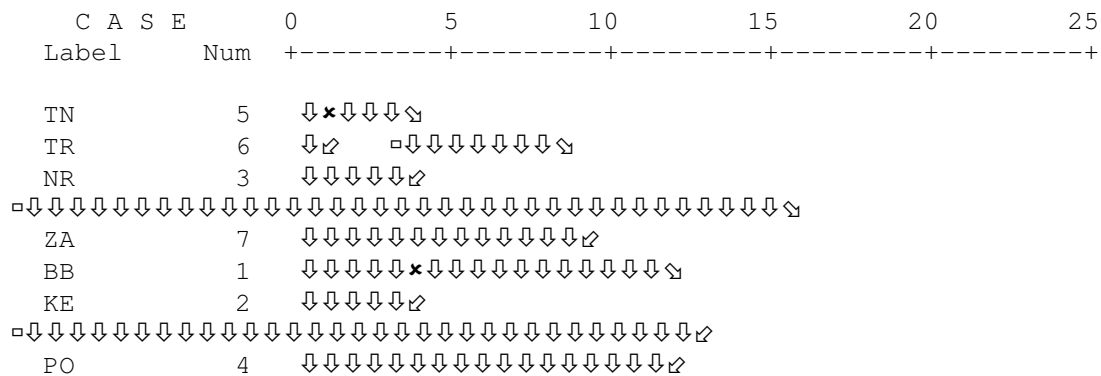
RUSKO, M. – BALOG, K. [Eds.] 2007:
Manažérstvo životného prostredia 2007 ▼▲▼ Management of Environment '2007
zo VII. konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5. - 6. 1. 2007 v Jaslovských Bohuniaciach
Proceedings of the International Conference, Jaslovské Bohunice, 5-6 January 2007
Žilina: Strix et VeV. Prvé vydanie. ISBN 978-80-89281-18-3.

Kraj	Počet projektov	Výška pridelených zdrojov v tis. Sk	Priemerná výška grantu na projekt v tis. Sk
Bratislavský	1	6781	6781,0
Banskobystrický	3	19260	6420,0
Košický	15	52332	3488,8
Nitriansky	4	55326	13831,5
Prešovský	34	181953	5351,6
Trenčiansky	8	38221	4777,6
Trnavský	3	18339	6113,0
Žilinský	10	13114	1311,4
Spolu/Priemer	78	385326	4940,1

Zdroj: www.apa.sk, vlastný výskum, vlastný výpočet

Z uvedených čiastkových analýz environmentálnych projektov podľa jednotlivých schém je zrejme značná diferenciacia úspešností krajov v získavaní podpory. Niektoré z krajov boli pri čerpaní podpory (meranej počtom schválených projektov, či objemom získaných finančných zdrojov) úspešnejšie aj podľa viacerých schém. Sumarizácia podobnosti úspešnosti krajov podľa všetkých sledovaných parametrov súčasne je vyjadrená v nasledujúcom dendrograme.

Obrázok 1: Zhlukovanie environmentálnych projektov v krajoch podľa sledovaných parametrov

Zdroj: vlastný výskum, vlastný výpočet

Z grafu je zrejme vytváranie dvoch skupín krajov. Jednu skupinu predstavujú Trenčiansky, Trnavský, Nitriansky a Žilinský kraj, druhú skupinu Banskobystrický, Košický a Prešovský kraj. Do analýz sme nezahrnuli údaje za Bratislavský kraj, vzhľadom k objektívnym obmedzeniam čerpania podľa niektorých podporných schém.

Na základe hodnôt sledovaných parametrov úspešnosti môžeme povedať, že kraje sústredené v druhej skupine boli úspešnejšie oproti krajom prvej skupiny.

Vzhľadom k tomu, že Banskobystrický, Košický a Prešovský kraj (vedno s Nitrianskym krajom) sú označované za menej rozvinuté oblasti Slovenska s výraznejšími regionálnymi disparitami, výsledok analýz môžeme hodnotiť vysoko pozitívne. Finančná podpora environmentálnych projektov bola smerovaná vo väčšej miere do tých oblastí, ktoré sa vyznačujú väčšími regionálnymi problémami. Efektívna realizácia schválených a podporených environmentálnych projektov tak môže viesť

k zníženiu regionálnych disparít, čo je jedným z hlavných cieľov podpory zo štrukturálnych fondov ako jedného z nástrojov kohéznej politiky EÚ.

ZÁVER

V predkladanom príspevku hodnotíme prínos z realizácie environmentálnych projektov k znižovaniu regionálnych disparít v regiónoch SR. Zisťujeme pozitívne tendencie zamerania podpory, keď vyššia miera (na základe sledovaných parametrov) smeruje do oblastí s nižšou ekonomickou výkonnosťou. Vzhľadom k absencii relevantných procedúr využitého programového vybavenia nebolo možné exaktne verifikovať kvalitu výsledných zhlukov.

Hodnotenie príspevku schválených environmentálnych projektov k znižovaniu regionálnych disparít na úrovni krajov bude vhodné doplniť o ďalšie analýzy – príspevok z realizácie projektov k znižovaniu environmentálnych disparít, čo bude predmetom ďalšieho výskumu.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] HUTTMANOVÁ, E. 2006. Externality ako aspekt regionálnych disparít. In *Regióny - vidiek - životné prostredie*: zborník vedeckých, odborných príspevkov a posterov z medzinárodnej vedeckej konferencie, Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2006. ISBN 80-8069-728-0. S. 571-574
- [2] MAJERNÍK, M., VIRČÍKOVÁ, E., BOSÁK, M., CHOVANCOVÁ, J. et al. 2007. 2007. *Posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie*. Skalica: SVŠ v Skalici, 2007. 276 s. ISBN 978-80-969700-1-8.
- [3] SUHÁNYIOVÁ, A. 2002. Účtovníctvo životného prostredia. In *Medzinárodné vzťahy na prahu 3. tisícročia*. Bratislava : Ekonóm, 2002. s. 206-209. ISBN 80-225-1562-0
- [4] ŠINDLERYOVÁ, I. 2005. Manažment projektov. In : *Manažment projektov v regiónoch*. Prešov : Grafotlač Prešov MANACON, 2005, s. 204 – 253. ISBN : 80-89040-27-6.

Príspevok vznikol za podpory projektu APVV-20-060805 „Identifikácia zmien zložiek prostredia problémových oblastí východného Slovenska“ a projektu VEGA č. 1/3463/06 „Analýza zložiek životného prostredia a jej využitie pri reštrukturalizácii poľnohospodárstva a zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja v problémovej oblasti Severného Gemera“.

ADRESA AUTOROV

Ing. Peter ADAMIŠIN, PhD., Katedra financií a účtovníctva, Fakulta manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove, Ul. 17. novembra, 08001 Prešov, Slovenská republika, e-mail: >adamisin@unipo.sk<

doc. Ing. Rastislav KOTULIČ, PhD., Katedra ekonómie a ekonomiky, Fakulta manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove, Konštantínova 16, 08001 Prešov, Slovenská republika, e-mail:> kotulic@unipo.sk<

RECENZENT

prof. h.c. prof. Ing. Ondrej HRONEC, DrSc., Katedra ekonómie a ekonomiky, Fakulta manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove, Konštantínova 16, 08001 Prešov, e-mail: >hronec@unipo.sk<